

Justitieombudsmannen
Cecilia Renfors

Inspektion av Polismyndigheten, gränspolissectionen i region Syd, utredningsgrupp 4 (Växjö) den 26 november 2015

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Cecilia Renfors genomförde byråchefen Lina Forzelius tillsammans med föredragandena Marie-Louise Collin och Lisa Wiberg samt sekreteraren Andreas Paananen en inspektion av Polismyndigheten, gränspolissectionen i region Syd, utredningsgrupp 4 (Växjö), den 26 november 2015.

Inspektionens genomförande

Inspektionen genomfördes i utredningsgruppens lokaler på polishuset i Växjö.

JO:s medarbetare togs emot av tf. chefen för utredningsgruppen Christel Norlin Bernvald och handläggarna Björn Fredriksson, Lars Gustavsson, Eva Lindhé (biträdande gruppchef) och Robert Mattebo.

Inspektionen inleddes med att byråchefen Lina Forzelius gav en kort presentation av JO och redogjorde för syftet med inspektionen. Hon upplyste att JO genomför en inspektionsserie av gränspolisen och att granskningen främst är inriktad på att kontrollera vilka rutiner myndigheten har för att säkerställa att beslut om avvisning eller utvisning inte verkställs om det finns hinder mot verkställighet.

Christel Norlin Bernvald presenterade därefter sectionens organisation och utredningsgruppens arbetssätt. Vid presentationen kom bl.a. följande fram.

Genom Polismyndighetens omorganisation den 1 januari 2015 sammanfördes gränspolisstationerna vid dåvarande Polismyndigheterna i Blekinge, Kalmar, Kronobergs och Skåne län till en gränspolissection med huvudort i Malmö.

Utredningsgrupp 4 har verksamhet i Växjö och Kalmar. Gruppen består av en tf. gruppchef och tio handläggare varav fyra arbetar i Växjö och sex i Kalmar. För närvarande pågår rekrytering av en gruppchef och avsikten är att gruppen ska utökas med fyra handläggare. Utredningsgruppen arbetar med gränskontroller, inre

utlänningskontroll, verkställighet av beslut om avvisning och utvisning samt utredning av brott mot utlänningslagen.

I Kalmar finns en administratör som arbetar deltid med att registrera de ärenden som hör till Kalmar och som är av brådskande karaktär. Övriga ärenden från Kalmar och samtliga ärenden från Växjö skickas till Skåne för registrering. Därefter sker all diarietföring i ärendet av den ansvarige handläggaren.

Vid verkställighet av förvarstagna personer som sitter på förvaret i Åstorp samarbetar utredningsgruppen med gränspolisen i Skåne. Beträffande dessa personer ansvarar gränspolisen i Skåne för att inför avresan kontrollera att det inte föreligger verkställighetshinder. I många fall kontrollerar även handläggaren i Växjö att det inte finns något hinder mot verkställighet. Gränspolisen i Skåne brukar skicka ett utdrag ur i Migrationsverkets system WILMA till den ansvarige handläggaren. Utdraget läggs i akten.

De senaste två åren har utredningsgruppen fått in färre ärenden. Tidigare verkställde man avlägsnandebeslut avseende ca 80-100 personer per år medan man nu verkställer sådana beslut avseende ett 40-tal personer.

Efter det inledande mötet granskades akterna i 50 avslutade verkställighetsärenden där den avresta personen lämnat landet på annat sätt än genom enskild resa (på egen hand). De flesta akterna avsåg personer som var tagna i förvar.

Under inspektionen hämtades kompletterande upplysningar om handläggningen av vissa ärenden in, och utredningsgruppens manual för registrering i ärendehanteringssystemet PÄr lämnades över till JO:s medarbetare.

Inspektionen avslutades med ett möte med Christel Norlin Bernvald, Björn Fredriksson, Eva Lindhé och Robert Mattebo där Lina Forzelius sammanfattade vad som hade kommit fram vid granskningen och beskrev ärendets fortsatta handläggning.

Vad som kom fram vid inspektionen

De framtagna akterna var sorterade enligt JO:s anvisningar. Merparten av ärendena rörde beslut som Migrationsverket överlämnat till polisen för verkställighet. I alla ärenden fanns en ärendesammanställning och i de flesta ärenden rådde det ordning i akterna. Utredningsgruppen gallrade inte handlingarna i Migrationsverkets akt när ärendet avslutades hos Polismyndigheten.

Diarietföring

lakttagelser

Det noterades att ett mycket stort antal handlingar inte var diarietförda. I flera akter fanns endast två handlingar registrerade i PÄr; Migrationsverkets beslut att överlämna ärendet till polisen för verkställighet och verkställighetsrapporten. I en del akter hade handlingar diarietförts lång tid efter att de kom in till myndigheten. I

något fall hade diarieföringen dröjt två och ett halvt år. Inte i något av de granskade ärendena var samtliga inkomna och upprättade handlingar diarieförda.

Handläggarna upplevde att det hade blivit svårare att registrera handlingar på ett korrekt sätt sedan PÄr infördes, och de uppgav att det var svårt att veta vilka handlingar som skulle diarieföras. Handläggarna uppgav att de följde den manual för registrering i PÄr som fanns vid utredningsgruppen. Vissa handläggare efterlyste mer utbildning i PÄr. Christel Bernvald uppgav att i de fall diarieföring hade skett långt efter att en handling kommit in till eller upprättats vid myndigheten så berodde det sannolikt på att ärendet hade tagits över av en ny handläggare som gjorde bedömningen att handlingen skulle registreras.

Dokumentation (allmänt)

lakttagelser

Dokumentationen av de beslut som hade fattats och de åtgärder som i övrigt hade vidtagits i ärendet var i huvudsak god. I många fall dokumenterades de åtgärder som vidtogs i ärendet inte i PÄr utan på den checklista som hade tagits fram under det s.k. REVA-projektet. Checklistan kunde bl.a. innehålla information om vilka verkställighetskontroller som utförts. Checklistan låg i akten men var inte diarieförd i PÄr.

Verkställighetsutredning

lakttagelser

Vid granskningen kom det fram att det inte fanns någon dokumentation kring eventuella verkställighetsutredningar och att det saknades skriftliga beslut i ärendena om hur och till vilket land verkställigheten skulle genomföras, vilket ska finnas enligt bestämmelserna i FAP 638-1 (se 4 kap. 2 §). Det framkom att checklistan som tagits fram under REVA-projektet i princip motsvarade en verkställighetsutredning, men det fanns inte någon enhetlig rutin inom gruppen för hur checklistan skulle användas.

Kontroll av verkställighetshinder

lakttagelser

I flera av de granskade ärendena var det tydligt dokumenterat att verkställighetskontroller hade genomförts i WILMA i nära anslutning till avresan. I vissa ärenden framgick det även att kontroller hade gjorts i misstanke- respektive belastningsregistret, polisens dataregister för personefterlysningar (EPU) samt Schengens informationssystem (SIS) och att det i vissa fall hade gett träff. Det fanns även exempel på att gränspolisen i Skåne hade återrapporterat att verkställighetskontroller hade utförts i de ärenden där ansvaret för kontrollerna hade överlämnats dit. I andra ärenden framgick det inte av dokumentationen att några verkställighetskontroller hade gjorts.

Handläggarna uppgav att man är mycket noga med att göra verkställighetskontroller i ett sent skede och att kontrollerna som huvudregel dokumenteras.

Verkställighet till rätt land

lakttagelser

Det fanns inte i något av de granskade ärendena indikationer på att verkställighet, eller försök till verkställighet, hade skett till fel land.

Kontakt med utländska ambassader

lakttagelser

Utredningsgruppen använde sig av Polismyndighetens grupp för ambassadsamordning (FAS) för kontakter med utländska ambassader. I ärendena fanns som regel gränspolisens framställning till FAS och FAS sekretessöverväganden dokumenterade. Någon dokumentation över handläggningen hos FAS fanns inte utredningsgruppens akter.

Husrannsakan och hämtning m.m.

lakttagelser

Vid granskningen konstaterades att beslut om och protokoll över genomförda husrannsakingar som huvudregel fanns i akten. I ett par ärenden saknades handlingar i akten, vilket förklarades av att dessa fanns hos gränspolisen i Skåne som hade genomfört åtgärden. I något fall saknades protokoll över den genomförda husrannsakan.

Beslut om att hämta någon till förhör med stöd av 9 kap. 9 § utlänningslagen var väl dokumenterade. I vissa fall var besluten dokumenterade i en löpande anteckning och ibland i en särskilt upprättad handling.

När personer hämtades av polisen för transport till flygplatsen fanns inte några särskilda beslut om hämtning dokumenterade.

Christel Norlin Bernvald uppgav att hon och den biträdande gruppchefen hade behörighet att fatta beslut om husrannsakan och hämtning. I de fall en verkställighetsresa behövde påbörjas före kl. 06.00 ansåg hon att det var särskilda skäl för att genomföra en husrannsakan före detta klockslag för att hämta personerna som skulle verkställas.

Övrigt

I ett av de granskade ärendena kom det under handläggningen hos gränspolisen uppgifter från Migrationsverket om att utlänningsen hade en annan identitet än den han uppgett vid asylprövningen. Det framgick inte av handlingarna i akten om utlänningsen informerats om de nya uppgifterna innan utvisningsbeslutet verkställdes. Den ansvarige handläggaren uppgav att utlänningsen informerades om

att beslutet skulle verkställas i den nya identiteten först vid ombordstigningen på planet eller strax dessförinnan.

Handläggarna upplevde att samarbetet med Migrationsverkets mottagningsenheter fungerade bra. Däremot fick utredningsgruppen inte alltid besked från Migrationsverkets rättsavdelning om det kom in en anmälan om verkställighetshinder. I vissa fall fick Polismyndigheten själv ombesörja transporter av förvarstagna som egentligen skulle ha utförts av Kriminalvårdens nationella transportenhet (NTE).

Vid protokollet

Marie-Louise Collin

Protokollet justerat 2016-01-22

Lina Forzelius

Jag har tagit del av protokollet.

Inspektionen är en del av ett pågående projekt och jag avser att fortsätta granskningen av gränspolisen genom ytterligare inspektioner. Det som har kommit fram föranleder därför för närvarande inte något uttalande från min sida.

Cecilia Renfors